

Z Dziejów Prawa

Tom 6 (14)

Aus der Geschichte des Rechts

Band 6 (14)

From the History of the Law

Volume 6 (14)



NR 3129

*Z DZIEJÓW
PRAWA*

Tom 6 (14)

pod redakcją
Adama Lityńskiego,
Mariana Mikołajczyka
i Wojciecha Organiściaka

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2013

Redaktor serii: Prawo
Andrzej Matan

Recenzenci

Arkadiusz Bereza
Józef Koredczuk
Grzegorz Smyk
Andrzej Wrzyszczyk

Komitet Redakcyjny

Tomasz Adamczyk (sekretarz redakcji)
Józef Ciągwa
Andrzej Drogoń
Adam Lityński (przewodniczący)
Marian Mikołajczyk
Wojciech Organisiak
Anna Stawarska-Rippel

Informacje o wydawnictwie ciągłym i wcześniejszych tomach
www.zdziejowprawa.pl

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library
www.cceol.com

The Central European Journal of Social Sciences and Humanities
www.cejsh.icm.edu.pl

Spis rzeczy

Rozprawy i artykuły

WOJCIECH ORGANIŚCIAK: Wincenty Skrzetuski o sądach i prawie miejskim oraz potrzebie ich reformy	13
JAROSŁAW DUDZIŃSKI: Wydział Potrzeb Wojskowych i Komisariat Wojskowy za rządów Rady Zastępczej Tymczasowej — Cywilne organy władz wojskowych (19 kwietnia — 28 maja 1794 roku) . . .	29
ANNA KLIMASZEWSKA, DAMIAN JAGUSZ: Recepcja francuskiego modelu instytucji prokuratora w Księstwie Warszawskim	67
RICARDO ZULUAGA GIL: The disputes of the First Republic in Colombia (1810—1816). The centralist interpretation on the independence process in United Provinces of Granada	83
ANDRZEJ KOWAL: Kształtowanie się „wczesnych” poglądów prawnych Stanisława Sewerynowicza Dnistrianskiego (1870—1935). Część 1	93
JAN KIL, KONRAD GRACZYK: Kolonia polska w Mandżurii — analiza historycznoprawna	105
TOMASZ SZCZYGIEL: Zakaz <i>reformationis in peius</i> w wojskowym postępowaniu karnym okresu międzywojennego	127
ADAM LITYŃSKI: O prawie karnym pod okupacją radziecką (1939—1945)	151
MARTA PASZEK: Wojskowe sądy rejonowe (1946—1955). Organizacja wewnętrzna	175

JAN BAWOLAK: Śmierć Generała. W 60. rocznicę sądowego morderstwa gen. Augusta Emila Fieldorfa „Nila”	195
ANNA STAWARSKA-RIPPEL: O początkach prac nad nowym kodeksem postępowania cywilnego w Polsce Ludowej: program i założenia ideologiczne	215
JÓZEF CIĄGWA: Slovenskí kňazi v krakovskej arcidieceze v rokoch 1920—1945	233

Recenzje

<i>Natalia Nowakowska, „Królewski kardynał. Studium kariery Fryderyka Jagiellończyka (1468—1503)”. Kraków, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, 2011, 252 s. (Mateusz M. Godoń)</i>	259
--	-----

Kronika

Kronika Katedry Historii Prawa za rok 2012 (Tomasz Adamczyk) .	265
Publikacje Pracowników Katedry Historii Prawa w 2012 roku (Opracował Tomasz Adamczyk)	267

Inhaltsverzeichnis

Abhandlungen und Artikel

WOJCIECH ORGANIŚCIAK: Wincenty Skrzetuski von Gerichten, dem Stadtrecht und der Notwendigkeit, sie zu reformieren	13
JAROSŁAW DUDZIŃSKI: Der Aufgabereich des Militärs und das Militärkommissariat zur Zeit der Provisorischen Rates des Herzogtums Masowien — die Zivilmilitärbehörden (19.April — 28.Mai 1794) .	29
ANNA KLIMASZEWSKA, DAMIAN JAGUSZ: Die Rezeption des französischen Modells von der Institution des Staatsanwalts im Herzogtum Warschau	67
RICARDO ZULUAGA GIL: Die Abhandlung über die Erste Republik in Kolumbien (1810—1816). Synthetische Interpretation des Unabhängigkeitsprozesses in den Vereinigten Provinzen der Neugranada .	83
ANDRZEJ KOWAL: Die Entwicklung von „frühen“ juristischen Ansichten von Stanislaw Sewerynowicz Dnistrianski (1870—1935). Teil 1 .	93
JAN KIL, KONRAD GRACZYK: Polnische Kolonie in der Mandchurei — rechtsgeschichtliche Analyse	105
TOMASZ SZCZYGIEL: Das Verbot <i>reformationis in peius</i> im Militärstrafverfahren der Zwischenkriegszeit	127
ADAM LITYŃSKI: Zum Strafrecht auf den früheren polnischen Ostgebieten unter sowjetischer Okkupation (1939—1945)	151
MARTA PASZEK: Die Militärämtergerichte (1946—1955) und deren innere Organisation	175

JAN BAWOLAK: Der Tod des Generals. Zum 60.Jahrestag des an dem General August Emil Fieldorf „Nil“ begangenen Gerichtsmordes	195
ANNA STAWARSKA-RIPPEL: Von den Anfängen der Arbeit an der neuen Zivilprozessordnung in der Volksrepublik Polen: Programm und ideologische Grundsätze	215
JÓZEF CIĄGWA: Slowakische Priester in der Erzdiözese Krakau in den Jahren 1920—1945	233

Rezensionen

<i>Natalia Nowakowska, „Królewski kardynał. Studium kariery Fryderyka Jagiellończyka (1468—1503)”. (dt.: „Der königliche Kardinal. Die Studie über die Karriere des Friedrichs Jagiello”). Krakow, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, 2011, S. 252 (Mateusz M. Godoń)</i>	259
--	-----

Chronik

Die Chronik des Lehrstuhls für Rechtsgeschichte für das Jahr 2012 (Tomasz Adamczyk)	265
Verzeichnis von Publikationen für das Jahr 2012 (Bearbeitet von Tomasz Adamczyk)	267

Table of Contents

Dissertations and articles

WOJCIECH ORGANIŚCIAK: Wincenty Skrzetuski on courts and municipal law and the need to reform them	13
JAROSŁAW DUDZIŃSKI: A Department of Military Needs and Military Commissariat during the ruling of the Contemporary Replacement Council — Civil bodies of military authorities (19 April — 28 May 1794)	29
ANNA KLIMASZEWSKA, DAMIAN JAGUSZ: The reception of the French model of the public prosecutor in the Duchy of Warsaw	67
RICARDO ZULUAGA GIL: The disputes of the First Republic in Colombia (1810—1816). The centralist interpretation of the independence process in United Provinces of Granada	83
ANDRZEJ KOWAL: Shaping “early” legal opinions of Stanisław Sewerynowicz Dnistriański (1870—1935). Part 1	93
JAN KIL, KONRAD GRACZYK: Polish colony in Manguria — a historical-legal analysis	105
TOMASZ SZCZYGIEL: The <i>reformationis in peius</i> ban in a military criminal proceeding in the interwar period	127
ADAM LITYŃSKI: On a criminal law on the borderland of the Second Republic of Poland under the Soviet occupation (1939—1945) . .	151
MARTA PASZEK: Military Regional Courts (1946—1955). Internal organization	175

JAN BAWOLAK: General's death. On the 60th anniversary of a court murder of general August Emil Fieldorf "Nil"	195
ANNA STAWARSKA-RIPPEL: On the beginning of works on a new code of civil proceedings in People's Republic programme and ideological assumptions	215
JÓZEF CIĄGWA: Slovak priests in the Archdiocese in Cracow from 1920 to 1945	233

Review

<i>Natalia Nowakowska, "A royal cardinal. A study of the career of Fryderyk Jagiellończyk (1468—1503)". Kraków, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, 2011, pp. 252 (Mateusz M. Godoń)</i> . . .	259
--	-----

Chronicle

A chronicle of the Department of the History of Law for 2012 (<i>Tomasz Adamczyk</i>)	265
List of publications for 2012 (Prepared by <i>Tomasz Adamczyk</i>) . .	267

KRONIKA

Kronika Katedry Historii Prawa za rok 2012

W 2012 r. działalność naukowa pracowników Katedry Historii Prawa koncentrowała się na kilku polach badawczych. Przedmiotem zainteresowania były zagadnienia ustrojowe, prawno-sądowe oraz problematyka związana z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości Rzeczypospolitej od czasów wczesnonowożytnych po XX w. Oprócz rodzimych zagadnień, ważną część prowadzonych badań stanowiły problemy związane z prawem sądowym oraz ustrojem Rosji i ZSRR. Zespół prawa rzymskiego funkcjonujący w Katedrze prowadził badania nad rzymskim prawem prywatnym okresu klasycznego – zwłaszcza nad prawem rzeczowym i prawem zobowiązań.

Wyniki badań pracowników Katedry Historii Prawa zostały zaprezentowane w licznych publikacjach naukowych. Warto wskazać, że monografia Adama Lityńskiego *Prawo Rosji i ZSRR 1917—1991, czyli historia wszechzwiązkowego komunistycznego prawa (bolszewików). Krótki kurs* doczekała się drugiego wydania. Mimo że praca ta ukazała się w serii „Wykłady Specjalizacyjne”, z uwagi na sposób ujęcia problematyki grono jej czytelników nie ogranicza się jedynie do pasjonatów historii prawa.

Wspomnieć również należy, że książka Mariana Mikołajczyka *Proces kryminalny w miastach Małopolski XVI—XVIII wieku* uzyskała pozytywną recenzję wydawniczą i została skierowana do druku. Jej wydanie planowane jest na początek 2013 r. Praca ta niewątpliwie pogłębi wiedzę czytelników o miejskim procesie karnym, uporządkuje dotychczasowe wiadomości na ten temat i co najważniejsze — zrewiduje wiele funkcjonujących dotąd w nauce stereotypów.

Ponadto pracownicy Katedry Historii Prawa opublikowali 24 artykuły oraz złożyli do druku kolejną monografię i 16 artykułów.

Aktywność członków Katedry nie ograniczyła się jedynie do publikacji naukowych. Brali oni również czynny udział w wielu konferencjach naukowych. Należy wspomnieć zwłaszcza o I Sympozjum Historyków Państwa i Prawa Polskiego w Krakowie (16 stycznia 2012). Konferencja zorganizowana została przez Katedrę Historii Prawa Polskiego oraz Historii Administracji i Myśli Administracyjnej UJ. Zgodnie z założeniem pomysłodawców, spotkania takie mają się przerodzić w cykliczne konferencje historyków prawa polskiego. Gotowość organizacji II Sympozjum zgłosili obecni na konferencji przedstawiciele Katedry Historii Prawa UŚ. Kolejne spotkanie zatem odbędzie się na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego we wrześniu 2013 r.

W 2012 r. przypadła 135. rocznica urodzin Konstantego Wolnego oraz 90. rocznica pierwszego posiedzenia Sejmu Śląskiego. Z tej okazji 26 czerwca w zabrzańskim Muzeum Górnictwa Węglowego odbyła się konferencja zatytułowana *O Górny Śląsk w Niepodległej*. W jej trakcie Józef Ciągwa wygłosił referat nt. *Sejm Śląski 1922—1939*, w którym omówił dzieje powstania oraz funkcjonowanie Sejmu Śląskiego na przestrzeni dwudziestu lat.

W minionym roku, w dn. 16—18 września, odbył się w Łodzi XXIV Ogólnopolski Zjazd Historyków Prawa. Konferencja została zatytułowana *Prawo a polityka. Polityczne uwarunkowania prawa czy prawne uwarunkowania polityki?* Spośród pracowników Katedry Historii Prawa UŚ udział w obradach wzięli: M. Mikołajczyk, J. Ciągwa, A. Stawarska-Rippel, W. Organiściak, A. Drogoń, T. Adamczyk.

Dnia 15 października 2012 r. zorganizowano w Warszawie II Seminarium Ogólnopolskie pt. *Archiwa Przełomu 1989—1991 w czasach przełomu. Przegląd źródeł — ocena stanu zachowania i mapa rozmieszczenia*. Był to wspólny projekt Kancelarii Prezydenta RP i Kancelarii Senatu pod patronatem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego. W obradach wziął udział A. Drogoń.

Z inicjatywy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Porozumienia Katowickiego 1980 — Stowarzyszenia na rzecz Pamięci w Katowicach oraz Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach 12 grudnia 2012 r. odbyła się konferencja nt. *Od porozumienia do grudniowej konfrontacji. Geneza i znaczenie Porozumienia Katowickiego i MKZ Katowice 1980—1981*, na której A. Drogoń wystąpił z referatem *Rodzaj, skala inwigilacji i represji systemu komunistycznego PRL wobec MKZ Katowice*.

Tomasz Adamczyk
Katowice

Publikacje pracowników Katedry Historii Prawa w 2012 roku

Monografie

1. A. Lityński: *Prawo Rosji i ZSRR 1917—1991, czyli historia wszechzwiązkowego komunistycznego prawa (bolszewików)*. Krótki kurs. Wyd. 2. Warszawa 2012, 402 s.

Artykuły

2. A. Lityński: *Utworzenie naczelnego organu administracji państwowej RFSRR — Rady Komisarzy Ludowych*. W: *W kręgu historii doktryn politycznych i prawnych oraz konstytucjonalizmu. Księga Jubileuszowa Profesora Andrzeja Sylwestrzaka*. Red. D. Szpoper. Gdańsk 2012, s. 179—189.
3. A. Lityński: *Profesor Piotr Żbikowski — jak Go znałem*. W: *Piotr Żbikowski (1935—2011). Uczony i wykładowca*. Opracowała L. Żbikowska. Rzeszów 2012, s. 79—81.
4. A. Lityński: *Niektóre problemy własności nieruchomości w Rosji (RFSRR) bezpośrednio po rewolucji bolszewików*. W: *Z zagadnień prawa rolnego, cywilnego i samorządu terytorialnego. Księga jubileuszowa Profesora Stanisława Prutisa*. Red. J. Bieluk, A. Doliwa, A. Malarewicz-Jakubów, T. Mróz. Białystok 2012, s. 531—547.
5. A. Lityński: *Cenne studium o prawie własności w Polsce. W związku z monografią Anny Machnikowskiej, „Prawo własności w Polsce w latach 1944—1981. Studium historycznoprawne*. „Czasopismo Prawno-Historyczne” 2012, z. 1, s. 241—247.

6. M. Mikołajczyk: *Sąd z Krzemieńca w wołyńskich miasteczkach. Z badań nad dziejami sądownictwa miejskiego w dawnej Polsce*. W: „*Regnare, gubernare, administrare*”. *Prace dedykowane profesorowi Jerzemu Malcowi z okazji 40-lecia pracy naukowej*. Red. S. Grodziski, A. Dziadzio. [T. 2]: *Z dziejów administracji, sądownictwa i nauki prawa*. Kraków 2012, s. 19—30.
7. J. Ciągwa: *Osud slovenských kňazov nedeckého dištriktu (districtus nedecensis) po zmene štátnej hranice v máji 1945*. In: *Pocsta Ivanovi Chalupeckému. Zborník príspevkov k slovenským dejinám vydaný pri príležitosti osemdesiatin doc. PhDr. Ivana Chalupeckého*. Zostavovatelia F. Fetko, M. Števík. Levoča 2012, s. 212—225.
8. J. Ciągwa: *Otec biskup Ján Vojtaššák a Slováci v Poľsku*. „*Život*” 2012, roč. 54, č. 4—9.
9. J. Ciągwa: *Otec biskup Ján Vojtaššák a Slováci v Poľsku*. In: *Hromjak, Luboslav a kol.: Pohľady na osobnosť biskupa Jána Vojtaššáka. Nadácia kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka*. Spišské Podhradie 2012, s. 84—104.
10. J. Ciągwa: *Nauczanie przedmiotów historyczno-prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Reformná optimalizácia výučby dejín štátu a práva — nové výzvy pre pre 21. storočie. (Zborník príspevkov z on-line vedeckej konferencie)*. Trnava, 1. jún 2012. Eds. P. Mosný, M. Laclavíková. Kraków 2012, s. 17—24.
11. J. Ciągwa: *Pierwsza nowela ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r., zawierającej statut organiczny województwa śląskiego*. W: „*Z Dziejów Prawa*”. T. 5 (13). Red. A. Lityński, M. Mikołajczyk, W. Organiściak. Katowice 2012, s. 157—175.
12. J. Ciągwa: *90. rocznica pierwszego posiedzenia Sejmu Śląskiego. Z prof. Józefem Ciągwą rozmawia Marek Mierzwiak*. „*Śląsk*” październik 2012, R. 18, nr 10 (204), s. 6—7.
13. J. Ciągwa: *W blasku i cieniu Sejmu Śląskiego*. Z profesorem Józefem Ciągwą, historykiem prawa, rozmawia Krzysztof Karwat. „*Fabryka Silesia*” [Katowice] 2012, R. 1, nr 2, s. 35—38.
14. A. Stawarska-Rippel: *O prawie cywilnym w początkach Polski Ludowej uwag kilka*. „*Studia Iuridica Toruniensia*” 2012, T. 11, s. 186—200.
15. W. Organiściak: *Wincenty Skrzetuski o „liberum veto” i konfederacjach w Rzeczypospolitej szlacheckiej*. W: „*Z Dziejów Prawa*”. T. 5 (13). Red. A. Lityński, M. Mikołajczyk, W. Organiściak. Katowice 2012, s. 93—107.
16. W. Organiściak: *Artykuły wojskowe Hieronima Radziwiłła dla garnizonu słuckiego z 1733 roku na tle prawa wojskowego Wielkiego Księstwa Litewskiego*. W: „*Z Dziejów Prawa*”. T. 5 (13). Red. A. Lityński, M. Mikołajczyk, W. Organiściak. Katowice 2012, s. 361—373.
17. W. Organiściak: *Extrakt Artykułów wojskowych za Nayaśniejszych Krolow Polskich y Hetmanow Wielkiego Księstwa Litewskiego ustanowionych na rozkaz J.O. Księcia Hieronima Radziwiłła starosty Krzyczewskiego dla Garnizonu w Slucku sporządzone 29 kwietnia 1733 roku w Zamku Sluckim* [Wydawnictwo źródłowe]. W: „*Z Dziejów Prawa*”. T. 5 (13). Red. A. Lityński, M. Mikołajczyk, W. Organiściak. Katowice 2012, s. 375—386.

18. W. Organiściak: *Wincenty Skrzetuski o zadaniach i potrzebie reformy władz administracyjnych w Rzeczypospolitej (wybrane zagadnienia)*. W: „*Regnare, Gubernare, Administrare*”. Z dziejów administracji, sądownictwa i nauki prawa. Prace dedykowane Profesorowi Jerzemu Malcowi z okazji 40-lecia pracy naukowej. Red. S. Grodziski, A. Dziadzio. Kraków 2012, s. 43—53.
19. A. Drogoń: „*Solidarność*” Uniwersytetu Śląskiego. Koniec wizji „czerwonego uniwersytetu”. W: *Na trzydziestolecie Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”*. Red. J. Sobieszczański. Warszawa 2012, s. 47—86.
20. A. Drogoń: *Ślązak na drodze do Niepodległej Polski. Konstanty Wolny — mąż stanu, Marszałek Sejmu Śląskiego, prawnik, notariusz*. „*Biuletyn Izby Notarialnej w Katowicach*” 2012 (59), nr 2, s. 89—110.
21. A. Drogoń: *Inwigilacja środowiska akademickiego PRL. Służba Bezpieczeństwa w Uniwersytecie Śląskim*. W: „*Z Dziejów Prawa*”. T. 5 (13). Red. A. Lityński, M. Mikołajczyk, W. Organiściak. Katowice 2012, s. 339—357.
22. T. Adamczyk: *Prawno-historyczne aspekty powstania sądownictwa apelacyjnego w województwie śląskim*. W: *20-lecie Sądu Apelacyjnego w Katowicach 1990—2010. Księga pamiątkowa*. Katowice 2012, s. 27—43.
23. T. Adamczyk: *Kronika Katedry Historii Prawa za rok 2011*. W: „*Z Dziejów Prawa*”. T. 5 (13). Red. A. Lityński, M. Mikołajczyk, W. Organiściak. Katowice 2012, s. 407—411.
24. J. Ożarowska-Sobieraj: *Rzymska zasada „servitus servitutis esse non potest” oraz jej znaczenie w polskim prawie cywilnym*. W: *Ze studiów nad tradycją prawa*. Red. E. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański. Difin 2012.
25. K. Chodań: *Stypulacje gwarancyjne w handlu rzymskim*. W: *Ze studiów nad tradycją prawa*. Red. E. Kozerska, P. Sadowski, A. Szymański. Difin 2012.

Na okładce: odznaka adwokacka (orzeł państwowy w wieńcu z liści dębowych i laurowych),
Polska ok. 1924 r., mosiądz — emalia, wym. 60×54 mm, jednostronna
— ze zbiorów **Muzeum Okręgowego w Zamościu** (MZ/31/M). Fot. **Henryk Szkutnik**

Redaktor
Barbara Todos-Burny

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Mirosława Żłobińska

Łamanie
Grażyna Szewczyk

Copyright © 2013
by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISSN 1898-6986

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 100 + 50 egz. + 25 nadb. Ark. druk. 17,0.
Ark. wyd. 22,0. Papier offset. kl. III, 90 g

Cena 44 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c., M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław